

Hjerteslag og huskesprog

Hvor kommer hip hoppen fra? Indefra!
- Om hip-hoppens rødder i den orale kultur

Af Stine Bork Kristensen

Hip hop-bevægelsen gav i 1970'erne unge afroamerikanere i New Yorks ghettoer status. Man kunne være nogen og noget på gaden, derhjemme i søskendeflokken og i det fængsel ghettoernes bandemedlemmer somme tider lærte at kende indefra – hvis man på stående, improviserende fod kunne rime andre af banen i en Rythm and Poetry/RAP battle; overgå andre gennem akrobatiske gulvøvelser og bølgende bevægelser i breakdance; bruge munden som et beat, der overbeviste som rigtige instrumenter i beat-boxing; kravle højest op i farefulde forsøg på at fylde det offentlige rums maskiner og bygninger med graffiti.

Hip hop er langt fra kun et musikalsk fænomen, det er en kultur. En kultur med en særlig stil: Det alt for store tøj; bukser med hængerøv, de lange hættetrøjer. En uniform, der oprindeligt var benhård virkelighed.

Er pengene små, arver mindre søskende større søskendes tøj; i ghettoen er du født med for store bukser på. Og i fængslet er bandemedlemmet ikke længere et individ, men en one-size nobody; tøjet findes kun i en størrelse.

Hip hopperne gjorde en dyd ud af nødvendigheden, overdrev stilen, så den til sidst ikke længere var tegn på fattigdom, men symbol på stoltheden over at tilhøre lokalsamfundets fællesskab. Stilen blev en hyldest til den hjemstavn som de første hip hopperne også ønskede at forandre.

Afrika Bambaataa

Man plejer at sige, hip hoppen kommer fra USA. Det er en sandhed med modifikationer. DJ Kool Herc, der oftest krediteres som begyndelsen til det hele, kommer fra Jamaica. Fra sin base i New York improviserede han rim over reaggæarytmer. Og Afrika kommer hurtigt ind i billedet.

Kevin Donovan blev født i Bronx i 1960 af en mor, der var aktiv i den sorte borgerretighedsbevægelse. Ikke desto mindre blev en meget ung Donovan leder af The Savage Seven, der under hans kommando blev den største bande i Bronx. Men Donovan kunne også noget med ord, og da han som 18 årig vandt en essaykonkurrence, hvor prisen var en rejse til Afrika, ændrede hans verdensbillede sig.

Kevins møde med afrikanere, der knoklede for at bidrage til og forbedre det samfund de tilhørte, gjorde at hans besluttede sig for at tage ansvar for sit lokalsamfund i stedet for at være en trussel for det. Inspireret af afrikanske legender tog han i slut halvfjerdserne en Zulu høvding's navn og blev Afrika Bambaataa. Som denne dannede han med ligesindede afroamerikanske musikere, graffitimalere, rappere, breakdancere, der alle fandt inspiration i Afrikas historie, legender og myter bevægelsen The Universal Zulu Nation.

Den tidligere bandeleder Bambaataa arrangerede nu alternative måder at "slås" på gennem konkurrencer indenfor hip hoppens discipliner – i sit forsøg på at få flere unge ud af bandemiljøet. Det lykkedes ofte. Især fordi Bambaataa fik hjælp inde fra et miljø i opbrud; efterhånden forlod flere og flere af hans tidligere underordnede bandemedlemmer kriminaliteten til fordel for The Universal Zulu Nation.

Bambaataa er nu også en stor rap-stjerne med mange album-titler bag sig.

At hip hoppen henter inspiration i afrikanske legender er ikke et tilfælde. Hip hoppens måde at bruge sproget på genføder nemlig stammesamfundets orale tradition og metode.

Huskesprog

En kultur uden skrift har brug for et gentageligt musikalsk sprog, der kan "bæres" af kroppen. Et sprog, der korresponderer med digterens egen rytme og gør det muligt at huske – By heart, som man siger på engelsk, med hjertet. Og poesi kan få os til at huske. Poesi forbinder krop og ord ved at være et musikalsk sprog, der dyrker gentagelse, rim og rytme og derfor enten hviler i eller vugger med din puls. Poesi er et huskesprog. Og RAP – Rythm and Poetry – er et sådan huskesprog.

Med poesi husker orale kulturer deres afdøde krigere og helte, nulevende krigeres store bedrifter, i smædevers fjendernes kedelige sider, den natur og det miljø man lever i og legendariske kærlighedshistorier. Når du ikke har papiret til at huske for dig, er du afhængig af personer med et særligt talent for at huske musik. Digtere. Fortællere. "Huskere." Afrikanske stammer i blandt andet Mali, Gambia, Guinea og Senegal havde altid en griot; udvalgte personer med meget høj status, fordi de huskede. I lange rytmiske taler beskrev de stammens sejre og nederlag, naturens omskiftelser, de døde krigere, kærlighedshistorier – gennem ord og rytme videreførte de stammens historie.

Grioter, der kan føre deres familieband tilbage til stammetidens første grioter findes endnu. De er historiefortællere og også ofte lokalsamfundets undervisere og vejledere. Men det er ikke noget særskilt afrikansk at have "huskere"; beduinstammer mødtes for eksempel på Muhammads tid i Ufaz lidt uden for Mekka til poesifestivaler. Her konkurrerede hver stammes digter om på smædevers, at blive den der bedst "dissede" en anden stamme. Digteren er også her den, der konsoliderer stammens erindring, han/hun er dens historiebærer. Digteren beskriver stammens identitet, giver den ære og stolthed. Digteren, og digtene som memoreres fra "hus digteren" til hans efterfølger og således videregives, samtidigt med at efterfølgeren tilføjer sine egne digte, er den, der samler beduinstammen. Grioter og beduindigtere var intet mindre end bærere af deres stammes kulturelle encyklopædi.

Ord og krop

Poesiens forfader er mantraet. Mantraet er ikke sprog, for det refererer ikke som et tegn til en ting, men er alt selv – med andre ord en totalitet. Mantraet er derfor hverken meningsfuldt eller meningsløst, det er en tilstand, som mennesket via kroppens lyd hensættes i. En tilstand, hvor ordet i og som sig selv er et fylde, der opfylder både sind og krop, indtil du glemmer dig selv og kommer i ekstase – oplever at du er ét med dine fæller og det omgivende kosmos. I ritualer hvor stammefæller – ofte med dansen som medium – hensætter sig selv i rituel ekstase, bruges sproget som lyd hinsides mening – som et mantra.

I orale stammekulturer har ordet magisk magt, hvilket har sin oprindelse i mantraets kraft til at hensætte dets brugere i ekstase. I stammekulturer tillægges navne også kraft/mana/magi; den der bærer et navn bærer dets skæbne, og man navngiver efter adjektiver og substantiver. Bambaataa betyder for eksempel "En kærlig/faderlig leder". Når sproget har magisk kraft som sig selv, må den der "magter" sproget naturligvis være en person, der har magt til at gribe ind i tingenes tilstand. Digteren, der "magtede" sproget, var derfor også ofte shaman.

I ingen anden vestlig musikform får sproget så meget plads og så vægtet en betydning som sig selv – som rytme og lyd – som i

hip hoppen. RAP er et sprog, der insisterer på at følge kroppens beat: Især i beatboxing, hvor formen bliver fyldt, fordi sproget bruges som ren rytmisk lyd. Hip hoppere har desuden altid et RAP-navn. Et navn at hente styrke fra og inspiration i.

Og Hip hoppen bruger sproget socialt – i RAP-konkurrencer definerer man sig selv i forhold til andre. Man taler direkte til nogen om sig selv og det fællesskab, man tilhører. Sproget var også den sociale lim i orale kulturer. Sproget, som kraftfulde lyde fra kroppen binder kroppe sammen – forener individets indre med et fælles ydre. Man er altid mere end én. Min lyd kan ikke eksistere isoleret, som det skrivende individ eksisterer isoleret. Min lyd er også og altid vores lyd. Det orale menneske bruger sproget til at forbinde sig med sine fæller.

Hjerteslag

Ordet i orale kulturer ledsages af handling (kroppens lyd og gestik, dans) og er derfor også fuld af kraft, hvorimod et ord, der på papiret beskriver en fraværende ting mister kraft. Det talte ord er i en oral kultur en total eksistentiel situation, som stadig og altid engagerer kroppen, hvorfra det henter sin kraft. Med skriftens indtog, hvor kroppens lyd svinder ind til en mumlen over papiret, forsvinder forbindelsen mellem sprog og krop/kraft. Med rod i ældgamle orale traditioner genopfinder og nyudvikler hip hoppen kærligheden til det talte ord. Krop og ord forenes igen – i RAP, i dans, i beatboxing. Når man spørger, hvor hip hoppen kommer fra, må svaret altså være: Indefra. Eller – der hvor sproget kommer fra.

Stine Bork Kristensen er forfatter og projektansat på Center for Kultur og Udvikling, som står bag My World IMAGES festivalen.

**For yderligere info
om afrikansk hip hop se:**

www.africanhiphop.com

www.africanhiphop.com/radio

www.africanhiphopproject.org

www.unitednationsofhiphop.com

www.afrolution.com

www.hiphopcolony.com

